

ANALYSE AF DET POLSKE SMÅGRISE-MARKED

NOTAT NR. 1702

Eksporتن af smågrise til Polen forventes at nå sit højeste niveau i 2019. Herefter vil eksporten formentlig stabilisere sig. Efter 2017 forventes der stigende konkurrence på smågriseeksportmarkederne, som skyldes produktivitetstigninger i soholdet.

Institution: SEGES
Forfatter: [Finn Udesen](#)
Udgivet: 20.12.2016

Dyregruppe: Smågrise og slagtesvin
Fagområde: Økonomi

Sammendrag

Polen er et meget vigtigt eksportland for danske smågrise. Det er derfor afgørende at følge udviklingen, således at danske smågriseproducenter kan tilpasse sig eventuelle nye udfordringer på dette marked.

Polens smågriseproduktion er præget af nogle få store svineproducenter og et meget stort antal meget små (1-10 søer) svineproducenter. Blandt disse små svineproducenter er der godt 10 %, der årligt stopper deres produktion. Det er baggrunden for et meget stort fald i soantallet i Polen og dermed et stort behov for import af smågrise. Importen af smågrise er finansieret gennem udvikling af forskellige forretningsmodeller tilpasset de enkelte slagtesvineproducenters behov. Der er produktionselskaber, der opererer på samme måde som en integrator, men deres produktion af slagtesvin er baseret på importerede smågrise i modsætning til en integrator, der typisk producerer egne smågrise. Der er også forretningsmodeller, hvor svineproducenten ejer grisene, men får finansiering og rådgivning sammen med grisene, mod at importøren har retten til at omsætte slagtesvinene. Og der er mere traditionel import, hvor en slagtesvineproducent får leveret smågrise og uafhængigt kan afsætte slagtesvinene. Driverne bag forretningsmodellerne er slagterier, foderstoffirmaer og importører. Forretningsmodellerne gør det forholdsvis nemt at etablere slagtesvineproduktion i Polen, da svineproducenten blot skal lægge stald og arbejdskraft til. De dygtige svineproducenter får bonusordninger og

kan dermed tjene mere end gennemsnittet. Hvis svineproducenten ikke er dygtig nok til at overholde minimumskravene, bliver kontrakten opsagt. Polen har iværksat en moderniseringsstøtteordning, der løber frem til 2020. Der er tilskud til godt 100.000 nye sopladser. Det forventes, at støtteordningerne medfører, at faldet i soantallet stopper omkring 2020. I Polen har der i mange år været en kraftig modstand mod, at der blev etableret store bedrifter. Hvis denne holdning ikke ændres, er det nok tvivlsomt, om faldet i soantallet vil stoppe.

Den største umiddelbare risiko for polsk svineproduktion er, at Afrikansk Svinepest (ASF) breder sig. Der er oprettet transportzoner, hvor grisene skal tjekkes inden transport. Der er nedskydning så bestanden af vildsvin bliver mindre, og der er planer om at lukke alle små bedrifter, som ikke har en tilstrækkelig smittebeskyttelse i de tre regioner, der ligger tæt på Hviderusland og Ukraine.

Baggrund og formål

Eksporten af smågrise til Polen er stærkt stigende og SEGES forventer, at eksporten vil overstige 5 mio. i 2016. Årsagen til den øgede eksport er en faldende egenproduktion af smågrise i Polen. Slagtekapaciteten blev i 2015 udvidet betragtelig, da slagteriet Pini Polska i Kutno blev etableret og ifølge egne oplysninger slagter 4 mio. grise årligt. Slagteriets fremtid er p.t. lidt usikker, da det anklages for momssvindel og uretmæssig brug af ukrainske medarbejdere. De polske slagterier har selv stor indflydelse på at opretholde forsyningen af råvarer. Slagteriselskaber, foderstoffirmaer og importører af smågrise har forskellige former for samarbejde om at producere slagtesvin. Tönnies slagteriet importerer selv smågrise til Polen gennem firmaet Tönnies Livestock, og Animex, et slagteri under Smithfield, har gennem deres produktionsselskab Agri Plus en meget stor egenproduktion af smågrise, der opfedes på kontrakt hos slagtesvineproducenter. Af de større aktører på det polske marked er der Pini, et italienskejet slagteri, Tönnies, der er tyskejet og Sokolow, som ejes af Danish Crown. Der er ikke noget der tyder på, at Sokolow har oprettet eget firmaer med det formål at importere smågrise til Polen. Der er en række importfirmaer, der indgår i værdikæden med import af smågrise og forskellige former for kontraktproduktion.

Analysen af det polske smågrisemarked har til formål at afdække den mulige udvikling i polsk svineproduktion, og dermed behovet for import af smågrise i de kommende år.

Materiale og metode

Analysen af de polske smågrisemarked er baseret på interviewes af aktører, der er involveret i eksport af smågrise fra Danmark, import af smågrise til Polen, slagteribranchen i Polen samt den polske organisation Polish Association of Employers and Pig Producers, der blandt andet har afholdt en konference "Prospects and challenges for the development of pig production in Poland". Statistiske data er hentet fra Danmarks Statistik og Eurostat.

Smågriseproducenternes kostpris pr. smågris er afhængig af genetik og besætningsstørrelse samt generelt managementniveau. Derfor undersøges besætningsstrukturen, udbredelsen af sobesætninger og integrerede besætninger, samt støttemuligheder til at forny produktionsapparatet. På den baggrund vurderes det, hvordan udviklingen i egenproduktion af smågrise kommer til at forløbe i Polen. Udviklingen i de polske smågriseproducenters konkurrenceevne er afgørende for Polens egenproduktion af smågrise og dermed det fremtidige importbehov af smågrise. Slagtekapaciteten er ligeledes afgørende for importbehovet.

Analysen er opdelt i følgende afsnit:

1. Danmarks behov for eksport af smågrise
2. Eksporten af smågrise tilpasses efterspørgslen på hjemmemarkedet
3. Eksporten af smågrise påvirkes ikke af eksportprisen
4. Udvikling i slagtinger i EU, Tyskland, Polen og Danmark
5. Udvikling i soantallet i EU-landene
6. Udviklingen i polske smågriseproducenters konkurrenceevne
7. Genoprettelse af den polske smågriseproduktion
8. Udvikling i Polens egenproduktion af smågrise
9. Drivers i slagtesvineproduktionen i Polen
10. Danmarks eksport af smågrise
11. Langsigtet prognose for dansk svineproduktion
12. Udfordringer der kan påvirke eksporten af smågrise til Polen i fremtiden
13. Made in Poland
14. Konklusioner

1. Danmarks behov for eksport af smågrise

Danmarks behov for eksport af smågrise i fremtiden afhænger af den totale smågriseproduktion og antal slagtesvin, der produceres i Danmark. I Danmark har slagterierne ingen indflydelse på råvaretilførslen, og slagtekapaciteten har dermed ikke som i Polen nogen direkte indflydelse på antal slagtinger. I Danmark må slagtekapaciteten tilpasse sig råvaretilførslen, i modsætning til Polen hvor råvaretilførslen kan tilpasses slagtekapaciteten.

I Danmark afhænger smågriseproduktionen af smågriseproducenternes konkurrenceevne i forhold til tyske, hollandske og polske smågriseproducenter, samt afsætningen af smågrise på det danske hjemmemarked. Af de danske slagtinger kommer godt 60 % fra de rene slagtesvinebedrifter, svarende til at der omsættes godt 11 mio. smågrise på det danske marked. Eksportmarkeder er dermed større end hjemmemarkedet for smågrise.

Danmark og Holland er de to største eksportører af smågrise i EU. En ny spiller, der måske kommer til at betyde noget på smågrisemarkedet i fremtiden, er Spanien. Deres rolle afhænger af, om de forsat kan øge slagtesvineproduktionen i takt med antallet af smågrise.

Danmark og Holland er de største smågriseeksportører i EU, hvilket viser, at smågriseproducenterne i de to lande er stærkt konkurrencedygtige mod smågriseproducenterne i de to største importlande Tyskland og Polen.

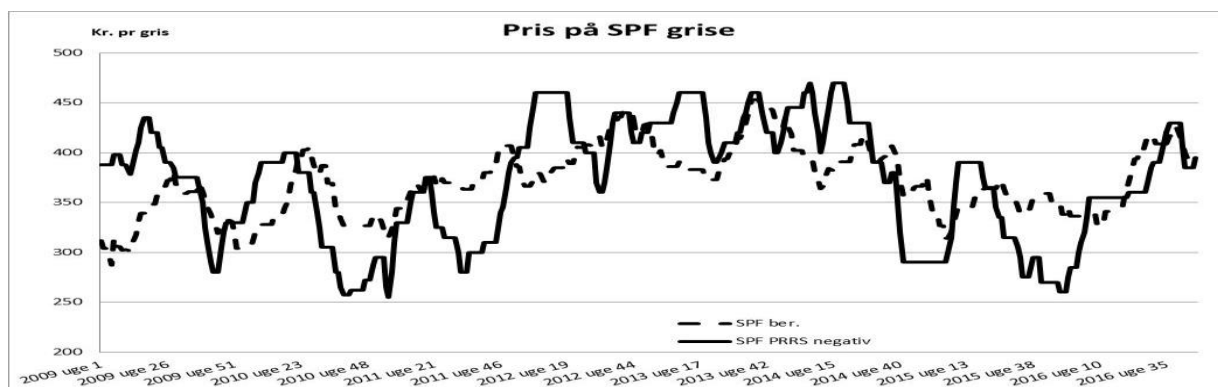
I Danmark har der været en jævn stigende smågriseproduktion i en lang årrække, på trods af et jævnt faldende soantal. Samtidig har antallet af slagtninger været faldende siden 2004. Det er dog meget sandsynligt, at faldet i antal slagtninger i Danmark stopper i løbet af 2017. En af de væsentligste årsager til det er, at der i 2016 kunne søges om moderniseringsstøtte til barmarksstalde, tilbygninger og totalrenoverede stalde. Støtten udgør cirka 20 % af investeringen. Ansøgningerne er p.t. under behandling. Der er godt 300 mio. kr. i støttepuljen og de rækker til, at der kan opnås støtte til cirka 500.000 stiplaser. Det forventes, at de nye cirka 330.000 stipladser bygges i 2017/2018 og 170.000 i 2019/2020. Nettoeffekten forventes at blive 350.000 flere stipladser end der ville være investeret i uden tilskudsordningen. Det skal ses ud fra det lave investeringsniveau de senere år og at den situation ville være forsat uden tilskudsordningen. Vurdering af nettoeffekten er dog forbundet med stor usikkerhed, da tilskudsordninger har stor indflydelse på beslutningstagerne.

2. Eksporten af smågrise tilpasses efterspørgslen på hjemmemarkedet

Eksporten af smågrise har været begunstiget af, at eksportpriserne set over en længere årrække har været den samme som på hjemmemarkedet, når der sammenlignes grise af samme kvalitet. Ved samme kvalitet forstås sundhedsstatus, mængde fra samme besætning, vaccinationer, og at grisenes vægt ligger indenfor den aftalte variation. I perioder har eksportpriserne været højere i andre perioder lavere. For smågrisproducenterne har drivkraften bag beslutningen om smågriseproduktion således været en rimelig sikkerhed for, at de kunne konkurrere med tyske og polske smågriseproducenter. Dermed har der været en rimelig god sikkerhed for, at smågrisen kunne afsættes, men der har dog været perioder, hvor eksportprisen har været meget lav. Danmarks eksport af smågrise vil på lang sigt afhænge af prisforholdene mellem hjemmemarkedet og eksportmarkedet. Så længe efterspørgslen på eksportmarkederne er stigende og dermed holder prisniveauet, kan der forsat forventes stigende produktion af smågrise i Danmark. Danske slagtesvineproducenter er dermed nødt til at være konkurrencedygtige, da de skal kunne betale den samme pris for smågrisene, som det smågriseproducenterne kan få på eksportmarkederne. En analyse af prisudviklingen på den beregnede SPF-smågrisepris og eksportprisen SPF-region II&III ses af figur 1.

Markedsprisen på smågrise er baseret på forventninger til fremtidens slagtesvinenotering. Prisen på eksportmarkederne er meget volatil i forhold til den beregnede smågrisepris, som er baseret på den aktuelle slagtesvinenotering.

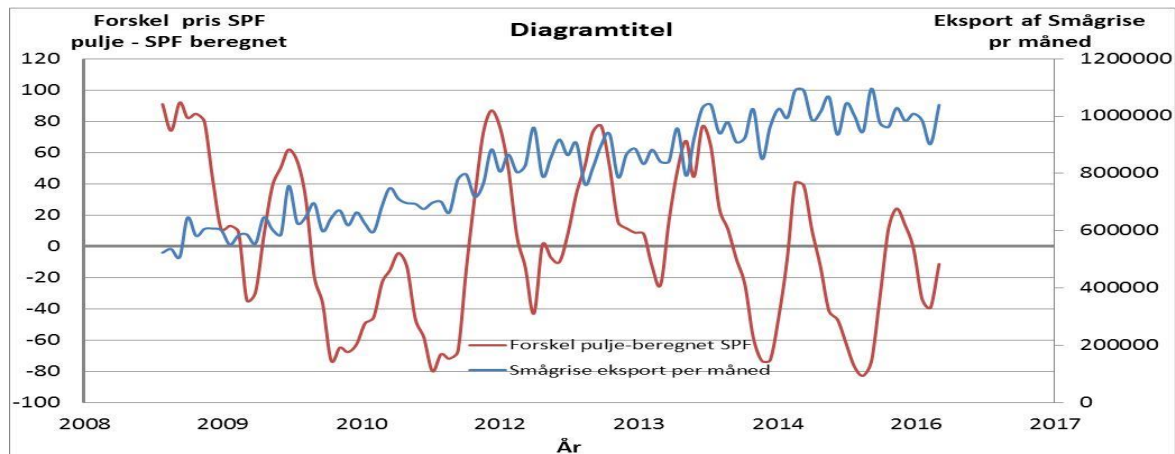
Som det ses af figur 1, er der perioder, hvor eksportprisen er lavere end den beregnede pris og i andre perioder omvendt. I gennemsnit fra uge 1, 2009 til uge 46, 2016, har den gennemsnitlige pris på begge markeder været 371 kr. Den kraftige volatilitet i smågrisepriserne medfører store udsving i smågriseproducenternes indtjening, og modsat større stabilitet i slagtesvineproducenternes indtjening. Idet priserne på hjemmemarkedet og eksportmarkederne i gennemsnit over lang tid er den samme, er det rimeligt at se på eksportmarkederne og hjemmemarkedet som et stort marked. Øget efterspørgsel efter smågrise på det danske marked kan dermed påvirke smågrisemarkedet positivt, hvis der ikke kommer faldende efterspørgsel på eksportmarkedet, eller den samlede produktion af smågrise øges i takt med den øgede efterspørgsel. Modsat effekt vil opstå, hvis der kommer faldende efterspørgsel fra eksportmarkederne. Der er dog ingen sammenhæng mellem pris og efterspørgsel. Der kan godt være øget eksport, selv om priserne på smågrise er lave, da eksporten afgøres af behovet for at sælge overskuddet af smågrise. Lave priser er ofte et udtryk for, at produktionen af smågrise er øget og dermed øges behovet for eksport. Det betyder også, at de danske slagtesvineproducenter ikke stopper og starter produktionen af slagtesvin afhængig af smågrisepriserne.

Figur 1. Pris på SPF-grise

3. Eksporten af smågrise påvirkes ikke af eksportprisen

Der er ingen sammenhæng mellem det antal smågrise, der eksporteres og den pris de eksporteres til. Det fremgår af figur 2. Analysen viser forskellen mellem den beregnede SPF-smågrisenotering og SPF-eksportnotering. Det fremgår af analysen, at eksporten stiger jævnt måned for måned, uanset om eksportprisen er højere eller lavere end den beregnede notering. Selv om eksportpriserne i perioderne 2010-2011 og 2014-2016 lå væsentlig under den beregnede notering, steg eksporten af smågrise med samme kraft. Faktisk var stigningstakten lidt mindre i perioden 2012-2014, hvor eksportprisen lå væsentlig over den beregnede notering.

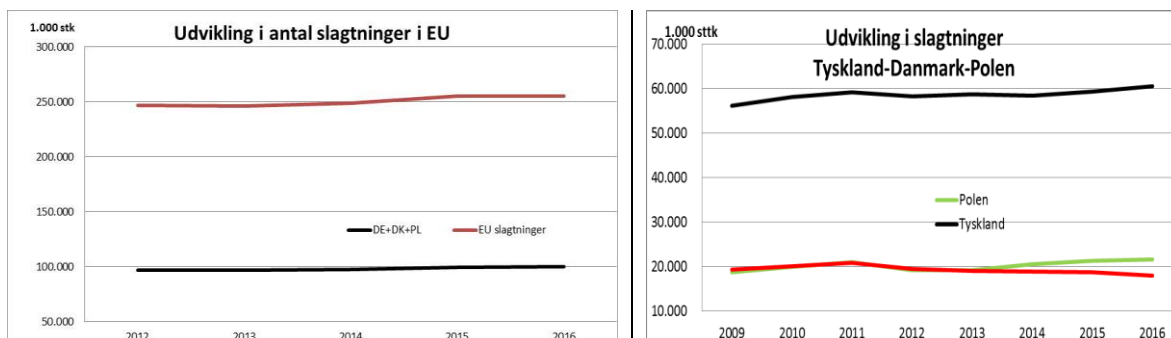
Figur 2. Forskellen mellem den beregnede SPF-smågrisenotering og SPF-eksportnotering

4. Udvikling i slagtninger i EU, Tyskland, Polen og Danmark

Danmark afsætter hovedparten af smågrisene til det tyske og polske marked. Slagteriarbejderlønningerne er lavere i Polen og Tyskland end i Danmark. Derfor har slagterierne økonomisk interesse i at fastholde råvaregrundlaget, så den billigere arbejdskraft kan udnyttes lokalt.

Siden 2011 har antal slagtninger i Tyskland, Danmark og Polen ligget tæt på 100 mio. Danmarks eksport af smågrise til Tyskland har i samme periode ligget forholdsvis konstant, hvorimod der har været en kraftig stigning i eksporten til Polen. Polens øgede importbehov skyldes en mindre stigning i antal slagtninger, og især et stort fald i egenproduktionen af smågrise. Samtidig har der i samme periode været et mindre fald i antal slagtninger i Danmark. Tysklands behov for import af smågrise har i modsætning til Polen været nogenlunde konstant siden 2011.

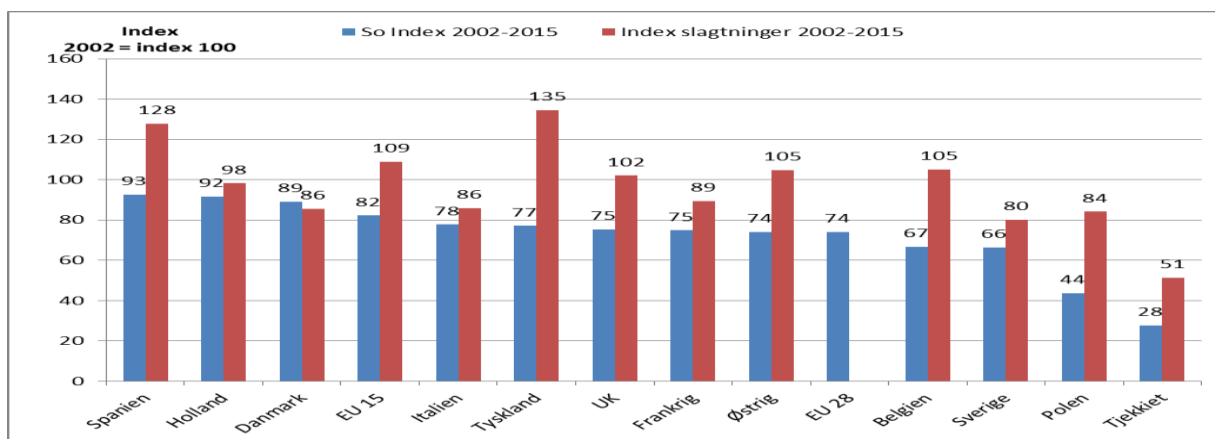
Figur 3 viser, at de samlede EU-slagtninger har været svagt stigende de sidste par år, hvorimod antal slagtninger i Tyskland, Danmark og Polen har været cirka 100 mio. siden 2011. Hvis Danmark øger antal slagtninger med fx 2 mio. udgør det kun 2 % af slagtningerne i Tyskland, Danmark og Polen og kun 0,8 % af hele EU's svineproduktion. Men hvis Danmark formår at øge eksporten ud af EU i takt med en øgning af slagtesvineproduktionen, vil det formentlig ikke få konsekvenser for prisniveauet indenfor EU. Af figurerne nedenfor fremgår udviklingen i antal slagtninger i henholdsvis EU og Danmark, Tyskland og Polen.

Figur 3. Slagtninger i EU

5. Udvikling i soantallet i EU-landene

Alle lande i EU oplever produktivitetsstigninger i soholdet. Derfor er der løbende behov for tilpasning af soantallet for at regulere udbuddet af smågris. De lande, der har mindst fald i soantallet, er de lande, der er mest konkurrencedygtige på fremstillingsprisen pr. smågris. Det fremgår af figur 4, at Danmark, Holland og Spanien har haft et mindre fald i antal søer end de øvrige EU-lande. Spanien har den laveste fremstillingspris pr. smågris. Det betyder, at Spanien kan blive eksportør af smågris, hvis stigningen i produktion af slagtesvin stopper op. I 2016 er Spanien begyndt at eksportere smågris til Italien. I Spanien steg antal slagtninger med 28 % i perioden 2002-2015 mod et fald i Danmark på 14 % i samme periode. Tilsvarende faldt antallet af søer med 7 % i Spanien mod 11 % i Danmark. Holland har kun haft et fald på 8 % søer og et fald på 2 % slagtninger. Tyskland har haft et fald på 23 % søer og en stigning på 35 % slagtninger og Polen har haft et stort fald på 56 % af søerne og et mindre fald på 16 % slagtninger.

Figur 4. Udviklingen af antal søer i EU-landene

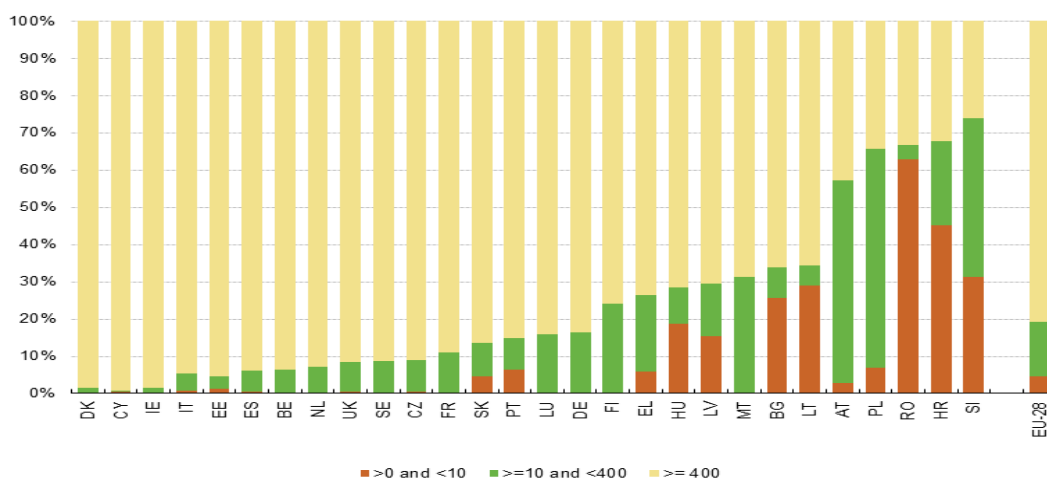
6. Udviklingen i polske smågrisproducenters konkurrenceevne

De sidste svinetællinger i 2016 fra Polen viser, at sobestanden er nede på 797.000, et fald på 15,8 % i forhold til 2015. Den samlede svinebestand var på 10,2 mio. - et fald på 12 % i forhold til året før. Det

der har størst betydning for smågriseproducenternes konkurrenceevne er produktivitet og besætningsstørrelse. Produktiviteten drives af genetik, fodring, staldindretning og management. Besætningsstørrelsen er helt afgørende for implementering og udnyttelse af disse fire faktorer. Besætningsstørrelsen drives af den strukturelle udvikling, der sker som følge af manglende konkurrenceevne. Datagrundlaget for at vurdere den strukturelle sammensætning er mangelfulde. Eurostat indeholder nogle data om strukturen i Polen. Polen havde i 2014 næsten 200.000 svineproducenter, hvoraf cirka 150.000 havde søer, i en sektor, der næsten er på samme størrelse som den danske svinesektor, der har cirka 3.000 svineproducenter.

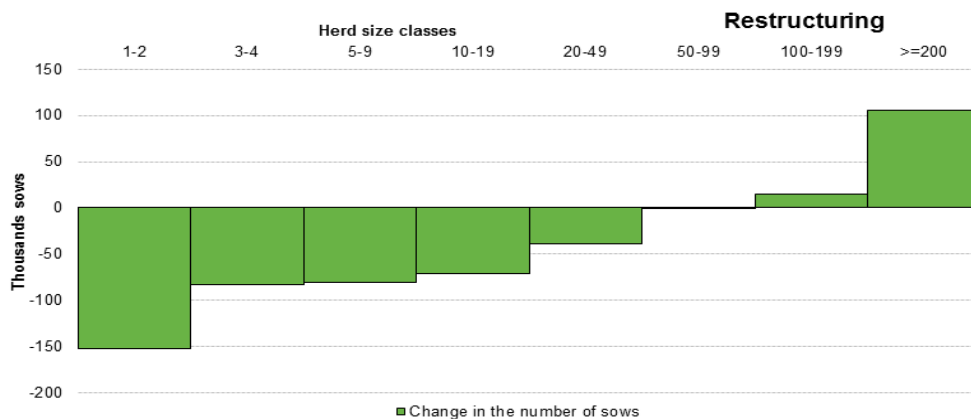
Af figur 5 fremgår det, at 65 % af besætningerne i Polen har under 400 svin mod kun få procent i Danmark. Ses der på antal søer, så var der kun godt 100.000 af de polske søer på bedrifter med over 200 søer pr. bedrift tilbage i 2010. Smith Field, Poldanor og nogle få andre større svineproducenter har en størrelse, der gør dem konkurrencedygtige mod de danske smågriseproducenter. Samlet set råder de måske nu over 200.000 søer.

Selv om de polske smågriseproducenter har en hjemmemarkedsfordel, vurderer polakkerne selv, at en polsk smågriseproducent skal have mindst 400 søer for at være konkurrencedygtig. På den baggrund vurderes det, at besætningsstrukturen i Polen medfører, at de almindelige polske smågriseproducenter ikke foreløbig får en størrelse, så de bliver konkurrencedygtige. Hvis besætningsstrukturen kun påvirkes af normale markedsforhold, vil det formentlig tage cirka 20 år inden hovedparten af de polske søer er opstaldet i besætninger, der er konkurrencedygtige. Til den tid skal besætningsstørrelsen formentlig være større end 400 søer for at være konkurrencedygtig. Spørgsmålet er så, om andre slagteriselskaber end Animex (Smith Field) og Prime Food (Poldanor) vil etablere egen smågriseproduktion. Den beslutning vil afhænge af, om selskaberne vurderer, at det er billigere at producere egne smågrise end at være afhængig af import fra fx Danmark. Af figur 5 ses besætningsstrukturen i EU. Det fremgår, at hovedparten af besætningerne er meget små i Polen. Det samme gælder Rumænien, Kroatien og Slovenien.

Figur 5. Besætningsstrukturen i EU (Kilde: Eurostat)

Figur 6 viser, at der i perioden 2007-2010 forsvandt godt 400.000 søer i besætninger under 100 søer pr. besætning mod en mindre tilvækst af søer i besætninger over 200 søer på cirka 110.000 søer. Det kraftige fald i soantallet i Polen kan således forklares med lukning af små besætninger, uden at der kommer tilsvarende flere søer i de større besætninger.

Figur 6. Ændring i soantallet i de forskellige bedriftsstørrelser samlet for Polen og Kroatien i perioden 2007-2010. Statistikken afspejler ikke de søer der er i de store integrerede besætninger (Kilde Eurostat)

I 2014 var de syv største smågriseproducenter i Polen:

- Agri-Plus (Smithfields) med cirka 100.000 søer
- Poldanor med cirka 22.000 søer
- Pig Polska med cirka 18.000 søer
- Agrifarm med cirka 5.600 søer
- Agroduda med cirka 7.500 søer
- Danish Farming Consultants cirka 2.600 søer
- CEDROB med cirka 2.000 søer.

Der var godt 150.000 søer i store effektive produktionssystemer i 2014. Derudover vurderes det, at der var omkring 250.000 søer i bedrifter med over 100 søer. Bedrifter med under 100 søer vil formentlig lukke over de kommende få år og dermed vil soantallet forsat falde drastisk i Polen. Produktiviteten i Polen skønnes at være på gennemsnitlig 20,5 solgte slagtesvin pr. årssø. Der skønnes at være cirka 400.000 søer tilbage i de små besætninger. Deres produktivitet ligger skønsmæssigt på 15 solgte slagtesvin pr. årssø. De cirka 400.000 søer, der er i de større besætninger, producerer dermed cirka 25 solgte slagtesvin pr. årssø svarende til 26,7 fravænnede grise pr. årssø. De cirka 400.000 søer, der forsvinder, skal dermed erstattes af cirka 250.000 søer i de mere effektive bedrifter for at opretholde produktionen. Vurderingen er, at soantallet vil forsætte med at falde i de kommende år.

Der er forskellige avlsselskaber i Polen blandt andet DanAvl og PIC. PIC er det mest udbredte avlsselskab. Udbredelsen af de forskellige avlsselskabers dyr samt måden svineproducenterne anvender dem på er usikker. I alle tilfælde er det formentlig kun de større bedrifter, der regelmæssigt indkøber nyt avlsmateriale. Der er formentlig et stort potentiale i polsk svineproduktion i at udnytte avlsgenerne

mere effektiv. Det er indtrykket at "lasso" avl er en forholdsvis udbredt metode, men i takt med at so-besætningerne bliver større og KS bliver mere udbredt, må det formodes, at der lægges større vægt på at udnytte avlsgenerne fra de forskellige avlsselskaber. Dette er med til, at der må forventes store produktivitetstigninger i Polen, efterhånden som de små bedrifter lukkes ned.

7. Genoprettelse af den polske smågriseproduktion

I Polen har man set med bekymring på det kraftige fald i antal søer de senere år. Udsigten til at den almindelige strukturudvikling vil tage mindst 20 år, inden der er udsigt til stigende smågriseproduktion, har fået den polske svineproducent forening Pig POLSUS til at lægge pres på landbrugsministeren, om at få udviklet en fælles strategi for genopbygning og udvikling af svineproduktionen i Polen frem mod i 2030. Alene det afspejler, at man i Polen forventer det vil tage lang tid at vende udviklingen. En væsentlig årsag, til at de store selskaber ikke i højere grad har udvidet deres produktion af smågrise, er den store uvilje der er i Polen mod store landbrug. Ansøgninger om etablering af større svinebesætninger bliver mødt med masser af protester, hvilket gør det meget vanskelig for de lokale miljømyndigheder at give tilladelser til byggeri af nye stalde.

Indtil videre har bestræbelserne medført en EU-moderniseringsordning, som løber frem til 2020. Der kan opnås moderniseringsstøtte til sostalde. Tilskuddet kan enten gives til en svineproducent eller sammenslutning af flere svineproducenter, der går sammen om at bygge en sostald. Firmaer kan ikke få tilskud. Ved renovering af en eksisterende stald kan der opnås 40 % støtte til 10.500 kr. pr. so. Nye stalde eller udvidelse af eksisterende stalde kan opnå støtte på 40 % af 21.000 kr. pr so. Der er indtil videre afsat 700 mio. kr. Dermed kan der opnås tilskud til cirka 110.000 nye soplader.

Effekten af moderniseringsordningen kan endnu ikke ses, men det forventes, at der bliver etableret nye sostalde i løbet af de kommende år.

Fremstillingsprisen pr. kg slagtekrop i Polen skønnes for den bedste halvdel af svineproducenterne at være på niveau med Danmark. Byggeomkostningerne er lidt lavere og foderpriserne lidt højere end i Danmark.

Omkostningen til løn og vedligehold af stalde er lavere end i Danmark. Polakkerne har tradition for at renovere i stedet for at bygge nye stalde, hvilket gør, at omkostninger til forrentning og afskrivning af staldanlæg ligger markant under dansk niveau. Den bedste halvdel af svineproducenterne har derfor gode muligheder for at opnå en rimelig rentabilitet og udvikle deres svineproduktion.

Moms- og skatteforhold for landmænd i Polen

Landbrugere betaler ikke indkomstskat, med mindre de har andre indtægter end fra bedriften. Der betales jordskat, som er afhængig af prisen på en tønde rug, og sociale bidrag (sygekasse og pensi-

onsbidrag). De sociale bidrag afhænger af bedriftsstørrelse og andre former for forretningsaktivitet sideløbende med landbruget.

Polske landmænd kan selv vælge om de vil være momsregistrerede. Der er en landbrugsmoms på 8 % Om det er en fordel eller ulempe at være momsregistreret afhænger af den form for kontraktproduktion svineproducenten opererer under. Hvis svineproducenten ikke ejer grisene og dermed ikke får moms ved salg kan det være en fordel med momsregistrering. Hvis man får EU-tilskud til sostalden forlyder det, at man skal være momsregistreret.

Momssatser i Polen

23 procent er den generelle momssats på varer.

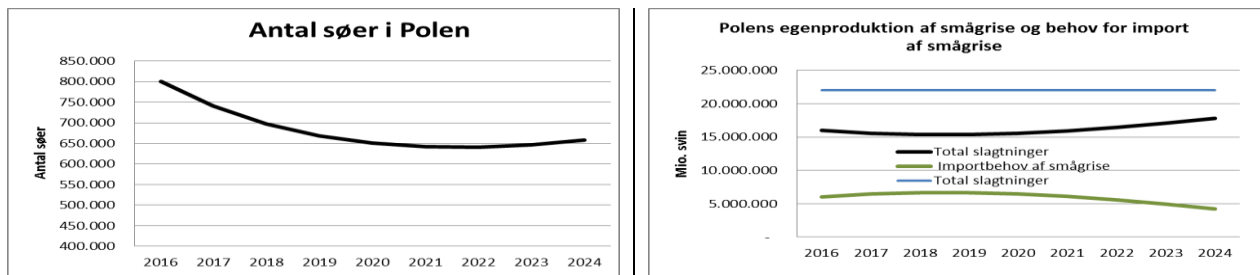
5 procent er momssatsen for fødevarer.

8 procent moms på grise og planteprodukter m.v.

8. Udvikling af Polens egenproduktion af smågrise

Polens fremtidige behov for import af smågrise afhænger hovedsagligt af, om de polske slagterier er konkurrencedygtige. De polske slagterier er nødt til at betale en notering, der kan konkurrere med den tyske. Hvis de ikke kan det, vil produktionsselskaberne og de frie polske svineproducenter søge at eksportere deres slagtesvin til Tyskland. I den forbindelse har Pini haft planer om at etablere et slagteri med en kapacitet på 40.000 slagtninger om ugen i Tyskland. Tönnies er ligeledes etableret i Polen. Polen, Tyskland og Holland er så tæt forbundne, at slagtesvinene afsættes på det marked, der betaler den bedste pris. I Danmark er import af slagtesvin ikke en mulighed Danmark kan derfor godt have en højere afregningspris, uden at det medføre import af slagtesvin.

Hvis Polen kan undgå eksportrestriktioner på grund af Afrikansk Svinepest, er der ikke noget, der tyder på, at den polske slagtesvinesektor ikke vil være konkurrencedygtig i fremtiden og dermed kan opretholde niveauet omkring de 22 mio. slagtninger. Den del af den polske smågriseproduktion, der skønnes p.t. at være konkurrencedygtig, udgør cirka 400.000 søer. I takt med at de cirka 400.000 søer, der ikke er konkurrencedygtige, bliver afviklet, kommer der sandsynligvis nye til blandt andet som følge af moderniseringsordningen. I et forsøg på at beregne Polens importbehov for smågrise i fremtiden er der regnet med, at 20 % af de ikke-effektive søer udsættes årligt og at de effektive søer øges med 5 % årligt. Det svarer til, at der kommer godt 100.000 nye søpladser til i den periode moderniseringsordningen har effekt. Samtidig er der indregnet en produktivitetstigning på 0,4 gris årligt i de effektive besætninger. Med den model vil det laveste soantal i Polen forekomme i 2021-2022, hvor antallet kommer helt ned på 640.000, derefter vil det begynde at stige igen. Hvis antal slagtninger holdes konstant på 22 mio. årligt, vil importbehovet toppe i 2019 med 6,63 mio. Derefter vil importbehovet begynde at falde, hvis slagtesvineproduktionen ikke øges.

Figur 7. Antal søer i Polen / Egenproduktion af smågrise

9. Drivers i slagtesvineproduktionen i Polen

Driverne til at drive slagtesvineproduktionen i Polen er blandt andet integratorerne Smithfield og Poldanor. Sokolow, PINI og Tönnies spiller også en rolle som driver af slagtesvineproduktionen. Derudover er foderstoffirmaerne, produktionsselskaber og importører af smågrise også med til at drive polsk svineproduktion.

Smithfield har placeret deres supply chain i firmaet Agri Plus, der står for at producere smågrise samt kontraktproduktion med polske svineproducenter. Agri Plus har smågriseproduktion og foderproduktion og kontrakt med cirka 1000 slagtesvineproducenter i Polen. Poldanors forretningsmodel er lidt anderledes, da de i højere grad selv producerer slagtesvin i lejede stalde, men Poldanor har også egen foderstofforretning. ATH Agro handel er et polsk firma, hvor forretningsmodellen er slagtesvineproduktion baseret på importerede smågrise fra Danmark og Holland. ATH samarbejder med foderstoffirmaer og laver kontrakter med slagtesvineproducenter, som er tilpasset kundens behov for rådgivning, medicin, finansiering og foder. ATH aftager og sælger producentens grise til højstbydende slagteri.

I Polen er der mange forskellige tilbud til svineproducenterne:

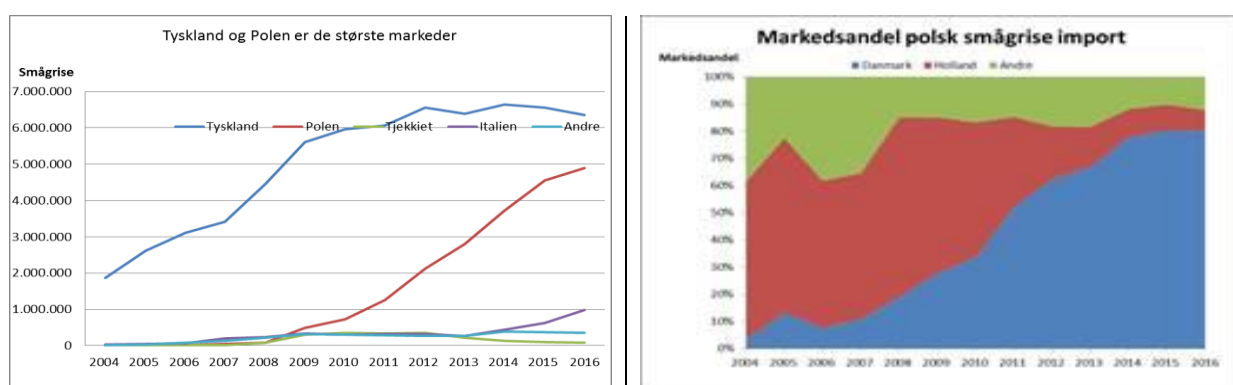
- Den fulde pakke, hvor slagtesvine-/FRATS-producenten får medfinansiering af stalden. Medfinansieringen er bygget op som en bonus pr. slagtesvin, så hvis samarbejdet ophører, falder finansieringsbonusen væk. Derudover finansieres grise og foder, der leveres veterinære ydelser og rådgivning. Rådgivning omfatter både produktionskoncepter, staldindretning samt byggetilladelser. Såvel produktionsselskabet som svineproducenten har interesse i at indtjeningen pr. gris er så stor som mulig. Derfor opfordrer produktionsselskabet svineproducenten til at tilrettelægge produktionen så der kan leveres hele læs smågrise. Svineproducenten kan vælge en fast pris pr. leveret slagtesvin. Hele prisrisikoen ligger dermed hos produktionsselskabet.
- Hvis svineproducenten vil overtage produktivetsrisikoen kan han få en kontrakt med en lavere fast pris plus en andel af værdien ved at producere mere effektivt end den fastsatte basisproduktivitet. Basisproduktiviteten svarer nogenlunde til 33 % fraktilen. Der er således gode chancer for at gøre det bedre end basis. Bonusen udgør typisk halvdelen af den værdi, der ligger i, at produktiviteten er bedre end basisproduktiviteten.
- For begge kontrakttyper er der forskellige varianter af indholdet i kontrakterne, der tilpasses kundens behov og ønsker.

- ATH Agro handels forretningsmodel er at importere smågrise og finansiere smågrise og foder samt levere rådgivning. Finansieringsmodellen betyder, at slagtesvineproducenten har prisrisikoen.
- I Polen er mange slagtesvineproducenter mindre og producerer derfor typisk et hold slagtesvin ad gangen. Prisrisikoen for denne type producenter er større end for de store producenter, der køber og sælger grise hver uge. Derfor arbejder ATH på at udvide forretningsmodellen med et koncept, hvor slagtesvineproducenten kan sikre afregningsprisen, samtidig med at smågrisene indsættes i slagtesvinestalden. Prisdifferencen mellem kontraktprisen og den faktiske pris på leveringsdagen udbetales til producenten, hvis den faktiske pris er lavere end kontraktprisen. Hvis afregningsprisen er højere går differencen ind i en risikofond. Hvis der kommer overskud i risikofonden, deles det ud til svineproducenterne.

10. Danmarks eksport af smågrise

Udviklingen i Danmarks eksport af smågrise samt Danmarks markedsandel på det polske marked ses af figur 8. Som det ses har eksporten til Tyskland været stabil i området 6,5 mio. årligt. Derimod har der været en stejl stigning i eksporten til Polen, som i 2016 forventes at overstige 5 mio. Dels har importbehovet være øget dels har danske smågrise øget deres markedsandel til godt 80 %

Det tyske og polske marked forventes at være af samme størrelse de kommende år. Hvis behovet for forsat øget eksport af smågrise forsætter de kommende år, hvilke markeder kunne så udvikles som supplement til Tyskland og Polen. Et interessant marked er det italienske, som også har oplevet pæne stigninger de sidste par år. Eksportørerne af smågrise oplever dog stigende konkurrence på dette specielle marked, der er meget sæsonafhængig. Spanien kan imidlertid blive en konkurrent på dette marked. Tjekkiet, Ungarn og Kroatien kunne være nye importlande af smågrise. Disse lande er også præget af store fald i soantallet. Deres importbehov vil dog afhænge af, at slagterisektoren er konkurrencedygtig og at der kommer øget slagtekapacitet.

Figur 8. Markedsandele

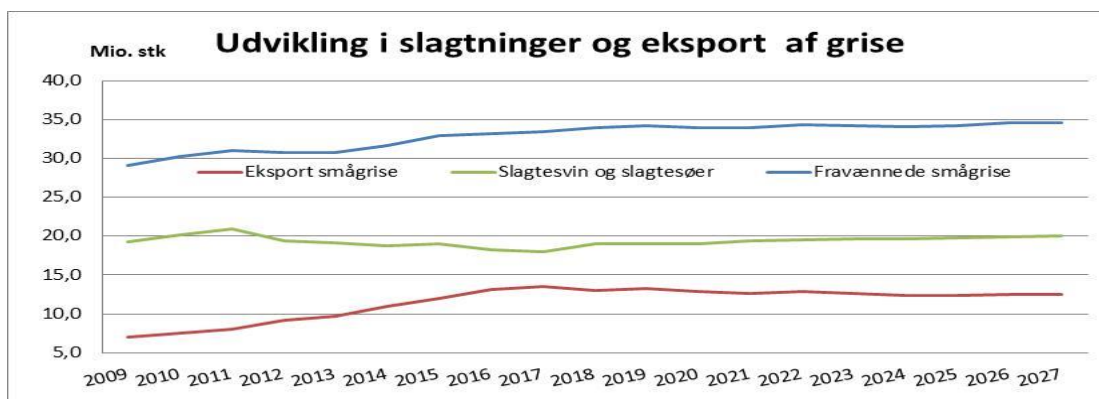
Det polske marked lægger stor vægt på sundhed og god produktivitet. Slagtevægten i Polen er nogenlunde som i Danmark og klimaet er ikke særlig forskelligt fra det danske. Eksporten til Polen foregår typisk ved at danske eksportører af smågrise sælger grisene til en polsk importør. Denne forretningsmodel benyttes blandt andet, fordi det giver større sikkerhed for, at grisene betales, men også fordi

direkte eksport ville være i direkte konkurrence med de polske importører. Det ville kræve en helt anden forretningsplan, da de polske slagtesvineproducenter forventer, at der følger finansiering, rådgivning og sikker afsætning af slagtesvine med smågrisene. Ses der på det tyske marked går det i retning af, at de tyske importører indkøber smågrisene direkte hos de danske svineproducenter og dermed undgår de danske mellemhandlere.

11. Langsigtet prognose for dansk svineproduktion

Den langsigtede prognose for dansk svineproduktion ses i figur 9. Prognosen bygger på følgende forudsætninger:

1. Antal søer falder med gennemsnitlig 1 procentpoint årlig, afhænger af konjunktoren.
2. Produktiviteten i fravænnede grise pr. årssø stiger gennemsnitlig med 0,4 gris årlig, med aftagende produktivitet på lang sigt
3. Moderniseringsstøtten medfører netto 350.000 nye stipladser.
4. Der tages forbehold for eventuel udbredelse af Afrikansk Svinepest
5. Der tages forbehold for eventuelle effekter af "Født, opvokset, produceret mærkning", i Tyskland og Polen, samt nye regler for kastration i fx Tyskland. Det er umuligt at forudse, om effekterne bliver positive eller negative for danske smågriseproducenters konkurrenceevne.

Figur 9. Udvikling i slagtninger og eksport af grise i Danmark

I 2016 forventes der 18,2 mio. slagtninger i Danmark og en smågriseeksport på 13,1 mio. Som det ses af figuren over prognosen for Danmarks produktion af grise, så forventes det, at faldet i slagtesvineproduktionen stopper i 2017 og begynder at stige i 2018 som følge af moderniseringsstøtteordningen. Samtidig forventes det, at eksporten af smågrise vil stagnere på et niveau omkring 12-13 mio. Prognosen bygger på forudsætningen om, at Afrikansk Svinepest ikke kommer ud af kontrol i Polen og breder sig til større områder i Polen eller videre til Tyskland og Danmark.

Da det forventes, at eksporten kommer til at ligge på et konstant niveau, vil en øget slagtesvineproduktion i Danmark ikke komme til at påvirke udbuddet af smågrise på eksportmarkederne.

12. Udfordringer der kan påvirke eksporten af smågrise til Polen i fremtiden

En af de store udfordringer i den polske svineproduktion er håndtering af ASF.

I Polen blev der i februar 2014 for første gang rapporteret om udbrud hos vildsvin. Efterfølgende er der konstateret udbrud hos både vildsvin og tamsvin. I Letland blev der i juni 2014 for første gang konstateret Afrikansk Svinepest i en lille baggårdsbesætning samt hos vildsvin i den østlige del af Letland. Efterfølgende er der konstateret flere udbrud hos både vildsvin og tamsvin. I Estland blev der i september konstateret Afrikansk Svinepest hos vildsvin i Estland i et område, der grænser op til Letland. I de fire lande er der indført restriktioner for at begrænse udbredelsen af ASF til de berørte områder.

I 2016 var der i årets første 8 måneder 15 tilfælde af ASF blandt tamsvin. Et meget højt tal set i forhold til, at der var 29 tilfælde blandt vildsvin. Tilfældene blandt tamsvin skyldes dårlig smittebeskyttelse og dårlig adfærd af svineproducenter i de berørte områder. ASF findes i de tre regioner, der grænser op til Hviderusland og Ukraine. I Polen har man erkendt faren for, at ASF kan brede sig til større områder, og at der er flere tambesætninger der kan blive smittet. Derfor er der iværksat forskellige planer der skal dels bekæmpe antal vildsvin dels sikre en bedre smittebeskyttelse og ansvarlig adfærd blandt svineproducenterne.

Bedre adfærd blandt svineproducenterne søger man at opnå ved at indføre et sundhedscertifikat for alle transporter af svin i de regioner, der har ASF. Certifikatet udstedes på baggrund af en dyrlæge undersøgelse, tidligst 24 timer før dyrene skal transporteres. Samtidig er erstatningen øget hvis en besætning med ASF skal slås ned.

De større bedrifter gør selv meget for at have en høj smittebeskyttelse. Men svinebesætningerne i de tre regioner med ASF er hovedsagelig meget små bedrifter med dårlig smittebeskyttelse. Polen har derfor indsendt en plan til EU, hvor de anmoder om støtte til at nedlægge produktionen på disse små bedrifter. Det drejer sig formentlig om cirka 10.000 bedrifter med 100.000 svin på stald eller cirka 300.000 producerede svin årligt. Polakkerne er selv kommet med et skøn på det dobbelte antal svin, men det er ikke lykkedes at få en forklaring på, hvordan de er kommet frem til det høje tal. Planen er at nedlægge produktionen på de små gårde uden tilstrækkelig biosikkerhed. Den polske regering venter på EU's beslutning om at støtte planen med EU-finansiering og veterinær ekspertise. Det forventes ikke, at en eventuel lukning af disse små bedrifter vil påvirke importen af smågrise.

Blandt slagterierne i Polen er der stor nervøsitet for, at ASF skal brede sig. Dels kan det betyde lukning af et slagteri i en periode dels kan det påvirke eksporten af svinekød. Polen forventes at eksporter

tere op i mod 200.000 tons svinekød i 2016. Der er således også store eksportindtægter på spil. Større udbredelse af ASF kan ramme svineproduktionen generelt i Polen og dermed også deres import af smågrise.

13. Made in Poland

I Polen ønsker man mærkning med "Made in Poland" som forventes at træde i kraft fra januar 2017. Hvis det øger efterspørgslen på det polske hjemmemarked kan det måske påvirke prisen på de polske smågrise positivt og dermed være med til at sætte lidt mere fart på den polske egenproduktion af smågrise.

For at kunne benytte den nye mærkning på kødprodukter kræver det, at kødet kommer fra dyr, der er født, opvokset og slagtet i Polen.

Hangriseproblematikken drøftes tilsyneladende ikke i Polen. Man er fuld opmærksom på de opstramninger, der er på vej i andre EU-lande, men der er ingen planer om at ændre på reglerne for kastration i Polen, hvor grise under 7 dage må kastreres på samme måde som vi gør det p.t. i Danmark.

Alle lande forsøger at fremhæve egne produkter for at have et konkurrenceværn mod import af svinekød. Hvis Made in Poland medfører en øget prisdifference mellem polske produkter med dette mærke og produkter uden, kan det muligvis medføre, at afregningsprisen bliver lidt højere på polske slagtesvin, men det får næppe betydning for Polens egenproduktion af smågrise og dermed ingen betydning for importbehovet af smågrise.

14. Konklusioner

- Nettoeffekten af moderniseringsstøtteordningen i Danmark forventes at øge slagtesvineproduktionen med cirka 1,4 mio. i perioden 2018-2021 set i forhold til slagtesvineproduktionen i 2017. behovet for eksport af smågrise forventes dermed at stabilisere sig omkring de 13 mio. i de kommende år.
- Hjemmemarkedet for smågrise har større prisstabilitet end eksportmarkederne. Smågrisesælgerne bør derfor søge afsætning af deres grise på hjemmemarkedet, inden de går på eksportmarkedet.
- Svineproduktionen målt på antal slagtninger er forholdsvis konstant i EU. Det samme gælder, når produktionen for Danmark, Tyskland og Polen lægges sammen. Disse tre lande slagter cirka 100 mio. svin årligt. Selv om Danmark måske øger antal slagtninger med 1-2 mio. frem mod 2021, forventes det ikke at påvirke prisniveauet i EU.
- Soantallet i EU falder støt og roligt i takt med produktivitetsstigningen i soholdet. Danmark, Holland og Spanien har det mindste fald i antal søer, fordi disse tre lande er mere effektive i deres

smågriseproduktion and de øvrige EU-lande. Soantallet falder mest i Østeuropa på grund af strukturen med mange meget små sobedrifter.

- De polske smågriseproducenters konkurrenceevne er stærk præget af, at over 95 % af bedrifterne har under 100 søer. Det skønnes, at omkring halvdelen af Polens søer står i besætninger, der må lukke de kommende år, fordi de ikke har en rentabel størrelse.
- Soantallet er mere end halveret i Polen siden 2002. Derfor er der etableret en moderniseringsstøtteordning med en pulje på cirka 700 mio. kr., der frem til 2020 skal sætte gang i modernisering af smågriseproduktionen. Investeringsstøtten skønnes at bidrage til godt 100.000 nye søpladser, og vil dermed bidrage til at stoppe faldet i smågriseproduktionen. Det laveste antal søer i Polen vil formentlig forekomme i 2021-2022. Om den polske svinesektor herefter vil være i stand til at fastholde eller endda at udvide soantallet uden nye støtteordninger må tiden vise.
- Driverne bag den polske slagtesvineproduktion er slagteriselskaberne, foderstoffirmaer, produktionselskaber, importører og svineproducenter. Der er mange forskellige forretningsmodeller i Polen, som er med til at drive slagtesvineproduktionen.
- Nogle af slagterierne sikrer deres råvareforsyning ved at producere dels egne slagtesvin dels slagtesvin på kontrakt, hvor selskabet ejer grisene. Slagteriselskaberne kommer med den fulde pakke i form af finansieringsbonus til stalde, grise, foder, veterinær artikler samt rådgivning om fodring, pasning, staldindretning og byggeri.
- Importører af smågrise fungerer også som produktionsselskab, hvor de baserer deres produktion af slagtesvin på importerede smågrise. Der er forretningsmodeller, hvor produktionsselskabet ejer grisene og selskabet leverer de samme ydelser som slagteriselskaberne. Samme selskab kan også have en forretningsmodel, hvor svineproducenten ejer grisene, men er forpligtet til at lade produktionsselskabet afsætte grisene til ugens bedste pris, hvis grisene er finansieret af produktionsselskabet. I den sidste model står svineproducenten med prisrisikoen. For producenter, der kun har et hold grise ad gangen, er det en stor prisrisiko og derfor arbejdes der på en model, hvor disse producenter kan få en fast notering, når grisene slagtes.
- Danmark har en markedsandel i Polen på cirka 80 % af smågrisemarkedet. I 2016 forventes der en eksport på godt 5 mio. smågrise til Polen. Eksporten forventes at stige op til 6,63 mio. smågrise i 2019. Derefter forventes det, at eksporten stagnerer, således at det polske og tyske marked nogenlunde vil have samme størrelse.
- Den største samlede eksport af smågrise forventes at komme i 2017. Herefter vil konkurrencen på eksportmarkederne øges blandt andet fra Holland og Spanien, der fra at være et importland forventes at blive et eksportland af smågrise.
- Der forventes en svag stigning i antal fravænnede grise i Danmark, på trods af at det forventes et lille fald i antal årssøer årligt. Moderniseringsstøtte, bedre rammevilkår og forsat forbedring i slagteriselskabernes afkast til slagtesvineproducenterne forventes at medføre en stigning i antal slagtinger fra 2017. Hjemmemarkedspriserne på smågrise vil efter 2017 formentlig være fuldt ud konkurrencedygtig med eksportpriserne, når der tages højde for den stærke årstidspåvirkning som eksportpriserne er udsat for.

- Polsk smågrisproduktion har i en årrække været på katastrofekurs, som hovedsaglig skyldes 50 års (1940-1990) manglende strukturudvikling. Derfor har Polen iværksat forskellige tiltag, der skal fremme polsk svineproduktion. Moderniseringsstøtte målrettet smågriseproducenter og Made in Poland (= født, produceret og slagtet i Polen). Disse tiltag er positive for den fremtidige udvikling. Der er ikke noget der tyder på, at der er negative forhold under vejs som fx ingen kastration, hele haler, løsgående diegivende søer, mv.

//TOG//

Tlf.: 33 39 45 00

vsp-info@seges.dk

Ophavsretten tilhører SEGES. Informationerne fra denne hjemmeside må anvendes i anden sammenhæng med kildeangivelse.

Ansvar: Informationerne på denne side er af generel karakter og søger ikke at løse individuelle eller konkrete rådgivningsbehov.

SEGES er således i intet tilfælde ansvarlig for tab, direkte såvel som indirekte, som brugere måtte lide ved at anvende de indlagte informationer.